

УДК 631.121:711.3

ПРИНЦИПИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ІСТОРИЧНИХ БУДІВЕЛЬ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ СІЛ

*Р. Какула, ст. викладач
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Проблема реконструкції архітектурних пам'яток актуальна, оскільки відроджується інтерес українського народу до своєї історії і культури. Особливу увагу варто приділити забудові сіл Західної України, що володіють унікальними історичними і архітектурно-планувальними особливостями. На різних історичних етапах західноукраїнські землі перебували під впливом різноманітних культур, які змінювали й доповнювали структуру і образ сіл. Збудова ставала різноманітною, а села набували різнонаціональних архітектурних особливостей [2]. Тому з часом села втратили свій історичний образ і потребують функціональної реконструкції. Такі роботи в селах практично не проводили, або ж реконструювали якісь окремі пам'ятки. Тому відновлення окремого будинку можливе за умови проведення реконструкції історичного ансамблю загалом. Сучасний стан кожної будівлі належить розглядати, порівнюючи з її історичними даними. Це єдиний спосіб простежити розвиток кожного окремого будинку в ансамблі і прийняти правильне рішення щодо його сучасного пристосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні окремих питань зазначеної проблеми присвячено низку наукових праць і проектних пропозицій. Однак варто відзначити відсутність наукових досліджень стосовно виявлення об'ємно-просторових і функціональних рішень історичних будівель у складі сіл; принципів їх реконструкції та сучасного пристосування.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – визначити принципи і методичні основи реконструкції історичних будівель західноукраїнських сіл на основі виявлення історичних та сучасних особливостей їх формування і розвитку. Для цього необхідно:

- визначити історичні і сучасні архітектурно-планувальні особливості;
- проаналізувати вітчизняний і закордонний досвід реконструкції;
- розробити методичні рекомендації щодо реконструкції і регенерації історичних будівель.

Основним завданням є системний підхід до вивчення історичних надбань, який дасть змогу встановити їх історичний розвиток і сучасні особливості, виявити закономірності їх формування і позначити межі реконструктивного втручання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз історичного розвитку архітектурних ансамблів західноукраїнських сіл допоміг визначити їх планувальні і об'ємно-просторові особливості. Планувальну систему за формою плану потрібно розділити на три групи: регулярна, нерегулярна, змішана [5].

Дослідження структури історичного ансамблю в різні періоди дає змогу найповніше роздивитися шлях розвитку кожної окремої його споруди. Історична будівля виникала, розвивалася і занепадала не відокремлено, а в складі ансамблю.

Розвиток історичних ансамблів мав поступальний характер, на різних вікових етапах зберігав спадкоємність планувальних, об'ємно-просторових та функціональних рішень. У процесі розвитку він доповнювався новими типами будівель, що сприяло його функціональному збагаченню.

Дослідження сучасного вітчизняного і закордонного досвіду архітекторів показало, що вони дотримуються декількох основних напрямів реконструкції історичного середовища: радикальна зміна і перебудова історичного середовища (передбачається знесення старих малоцінних будинків і сучасна забудова території, що звільнилася з доданням у загальну композицію основних пам'яток архітектури); повна консервація сучасного образу архітектурного ансамблю з реставрацією окремих будівель, без введення нових об'єктів; реконструкція історичної забудови з максимальним збереженням усієї цінної архітектурної спадщини [1]. Останній напрям – найоптимальніший. Комплексна реконструкція охоплює проблеми планувальної і просторової реконструкції ансамблю загалом. Окремий історичний будинок, що є складовою єдиного ансамблю, не може бути реконструйований і розвинутий поза іншими будівлями ансамблю [4]. Тому комплексна реконструкція спрямована на створення оптимального середовища для пам'ятки архітектури завдяки:

- її повному збереженню і незначному втручанню в історичний ансамбль;
- повному відновленню історичного середовища;
- оновленню середовища введенням нових елементів;
- збереженню історичної структури під час нового будівництва.

Варто зазначити, що нині реконструктивні роботи проводять переважно в містах. Сучасна проблема реконструкції історичних західноукраїнських сіл залишається на рівні реконструкції їх окремих будівель. Дослідження наявного стану показало, що відбулися істотні зміни, які призвели до порушення їх планувальної і об'ємно-просторової композиції. Це спричинено знесенням історичних будівель, неправильним вибором місця розташування нових будинків і неправильним рішенням їх об'ємів. Відтак, спостерігаємо зміну розмірів і форми плану історичних ансамблів і села загалом. Історична будівля в такий спосіб опинилася в середовищі з геть не властивими їй об'ємно-просторовими і планувальними параметрами.

Дослідження функціонального стану історичних будівель західноукраїнського села дали змогу визначити взаємозв'язок між їх функцією і композиційним станом. Функціональне збереження окремих історичних будівель можна поділити на групи:

- будинки, що не використовуються (такий стан призводить до руйнування);
- будинки з новою функцією, що суперечить історичній (це теж спричинює руйнування);
- будинки, що зберегли історичну функцію (для подальшого їх існування необхідне збагачення їх початкової функції сучасними вимогами).

Завдяки класифікації історичних будівель за функціональним збереженням можна визначити ступінь реконструктивного втручання для їх подальшого використання. Отже, функціональна реконструкція історичних будівель

західноукраїнських сіл необхідна. Методика реконструкції полягає у визначенні форм реконструктивного втручання для пристосування історичних будинків до сучасних умов на основі аналізу їх історичних особливостей, сучасного стану і сучасних вимог до них [3]. Методика передбачає проведення комплексної реконструкції за послідовного вирішення таких питань, як: реконструкція всього історичного центру; виділення і реконструкція окремих історичних будівель.

Історичний аналіз передбачає визначення стану історичних будинків на різних історичних етапах. При цьому визначають історичні планувальні й об'ємно-просторові особливості села загалом, типологію історичних будівель, їх історичні архітектурно-планувальні рішення [1].

Аналіз нинішнього стану передбачає сучасні особливості історичних будівель і показує, наскільки вони зберегли своє початкове значення, які серйозні зміни відбулися в процесі нової сучасної забудови.

На основі порівняльного дослідження історичних будівель визначають завдання реконструкції й міри реконструктивного втручання, які залежать від: наявності історичних відомостей про будівлі; ступеня збереження планувальних, просторово-об'ємних та конструктивних якостей.

Висновки. Аналіз сучасного стану показав, що середовище для існування історичних будівель зазнало значних порушень у композиційно-структурному вирішенні. Дослідження функціонального стану визначило взаємозв'язок між функцією і композиційним станом. Можна сказати, що руйнування загальної композиції історичних західноукраїнських сіл є наслідком введення в них нових будинків з іншою функцією; руйнування історичних будівель є наслідком неправильного їх використання або невикористання взагалі. Отже, принципи реконструкції історичних будівель такі: реконструкція планувальної та об'ємно-просторової структури історичних сіл як середовища для окремої історичної будівлі; реконструкція історичних будівель; функціональна реконструкція історичних будівель.

Бібліографічний список

1. Ранинский Ю. В. Основные принципы сохранения памятников архитектуры в ансамбле города / Ю. В. Ранинский. – М., 1980.
2. Традиційна архітектурна спадщина: стратегія охорони і реставрації : матеріали конференції. – Львів, 1995. – 64 с.
3. Лоїк Г. К. Использование земель при размещении перспективных населенных пунктов в сельскохозяйственных предприятиях горных районов Карпат : дисс. к.э.н. / Г. К. Лоїк. – Львов, 1974. – 37 с.
4. Гликин Я. Д. Методы архитектурной гармонии / Я. Д. Гликин. – Л. : Стройиздат, 1979. – 96 с.
5. Лавров В. А. Памятники архитектуры в планировке и застройке городов / В. А. Лавров // ЦНИИП градостроительства. – М., 1971. – 52 с.

Какула Р. Принципи реконструкції історичних будівель західноукраїнських сіл

Розглянуто питання реконструкції історичних будівель сіл Західної України. Проведений історичний аналіз та аналіз сучасного стану досліджуваних

історичних споруд. Встановлені тенденції в їх композиційно-структурному та функціональному розвитку. Розроблена методика реконструкції. Виділені принципи реконструкції.

Ключові слова: історичні будівлі, етапність і методи реконструкції.

Kakula R. Principles reconstructions of historical constructions of West Ukraine villages

The article is connected with the problems of reconstructions of historical constructions of West Ukraine villages. Historical analysis and that of the present state in studied historical. The trends in their composition–and-structural and functional development were determined. The methods of stage reconstruction were elaborated. Reconstruction principles were chosen.

Key words: historical houses, stage-by-stage and methods reconstructions.

Какула Р. Принципы реконструкции исторических сооружений сел Западной Украины

Рассмотрены вопросы реконструкции исторических сооружений сел Западной Украины. Проведен исторический и современный анализ исследуемых исторических сооружений. Определены тенденции в их композиционно-структурном и функциональном развитии. Разработана методика реконструкции. Выделены принципы реконструкции.

Ключевые слова: исторические сооружения, этапность и методы реконструкции.